

Sammendrag:

Støyopplevelse – faktorer og forhold som har betydning

Bakgrunn

Det er vanlig å anslå at mål på støyen forklarer 20% av variasjonen i støyopplevelse, og at andre variable forklarer resten. I notatet ser vi derfor på hva forskningen kan fortelle oss om hvordan folks opplevelse av støy forsterkes eller reduseres av ulike bakgrunnsvariable/eller egenskaper ved individet. I tillegg trekker vi inn en del kjennetegn ved støyen. Det foreliggende notatet oppsummerer slike sammenhenger på basis av internasjonal forskning på støy fra 1986 til 1998.

Gjennomgangen dekker et vidt spekter av studier, fra typiske eksperimentelle laboratoriestudier til større intervjuundersøkelser i felten. I tillegg oppsummeres litteraturen om det aktuelle temaet i egne tabeller i vedlegget. Disse tabellene er igjen kort oppsummert i tabell S.1.

Tabell S.1: Konsentrat av hvilke faktorer som i følge litteraturgjennomgang har betydning for folks opplevelse av støy. Pluss betyr at faktoren fører til en økning i støyreaksjonene, minus betyr at faktoren bidrar til å redusere støyplagen, mens 0 betyr at man ikke har funnet noen sammenheng.

Kjennetegn	Plage	Daglige ulemper	Søvn	Prestasjoner	Sensitivitet
Kjønn <i>kvinne</i>	+	0	+	0	+
Alder <i>gammel</i>	0	0	0	0	+
Sosial status <i>høy</i>	+/-	0	-		+
Små barn i familien	+		+		
Bodd lenge på stedet	0		0		
Nedsatt hørsel	+			0	+
Langtidssykdom	+				
Sensitivitet <i>høy</i>	+		+	+	
Holdninger/Personlighet	+			+	+
Karakteristikk ved støyen	+	+		+	

Plage

Som mål på folks subjektive støyreaksjoner er det vanligst å bruke et mål som motsvarer det norske begrepet ”plage”.

Det kan virke som kvinner er mer plaget av støy enn menn, også når man kontrollerer for hvilket støynivå de utsettes for.

Det er ikke noen enkel lineær sammenheng mellom alder og plage av vegtrafikkstøy. De aller eldste og de aller yngste tenderer til å være mindre plaget enn de middelaldrende. Foreldre med barn under 10 år er signifikant mer plaget av vegtrafikkstøyen enn andre. Nedsatt hørsel fører til økt grad av plage.

Det er en tendens til at folk med høy utdanning eller inntekt klager mer over vegtrafikkstøy enn andre.

De som er yrkesaktive er mer plaget av støy hjemme når de samtidig er plaget av støy på jobben enn andre. Når yrkesaktive ikke er plaget av støy på jobben er de også mindre plaget av støy i hjemmet enn andre.

Ikke overraskende fører det å være sensitiv til støy at man blir mer plaget av vegtrafikkstøy. Dette gjelder både om man spør folk om å bedømme sin egen sensitivitet eller om man måler den med ”objektive” instrumenter.

Engstelse for ulykker/forurensning fra støykilden samt tro på at støyen kunne vært unngått, øker plagegraden. Også personlighetsfaktorer som nevrotisme, innadvendthet, lavt aktivitetsnivå og anspenhet er positivt korrelert med plage.

Andre faktorer som har vist seg å føre til økt grad av plage er årstid (høst), andel tunge kjøretøy og tilstedeværelsen av flere miljøulemper på en gang.

Daglige ulemper

Gjennomgangen av hvordan ulike grupper i befolkningen opplever daglige ulemper av støy er i hovedsak basert på TØI-undersøkelser.

Disse undersøkelsen har vist at de ulike aldersgruppene opplever litt forskjellige ulemper. Resultatene er noe sprikende, men det kan virke som de eldre opplever mer konsentrasjons- og kommunikasjonsforstyrrelser, mens de yngre opplever det som et større hinder at de ikke kan lufte i leiligheten så ofte de ønsker på grunn av støy. Når det gjelder kjønn og sosial status er resultatene for sprikende til at vi kan dra noen konklusjoner.

Ulike typer støy medfører ulike typer ulemper. I områder hvor folk er plaget av fly- og togstøy er det samtaleforstyrrelser som oppleves av flest. I områder hvor man er plaget av vegtrafikkstøy er det søvnforstyrrelser, luftproblemer og begrensning i bruken av uteområder som er den største ulempen.

Søvn

Kvinner opplever mer problemer med å sovne på grunn av støy enn menn. Yrkesaktive og folk med høy inntekt opplever derimot mindre søvnproblemer enn

andre. Personer med små barn og støysensitive personer er mest utsatt for søvnforstyrrelser.

Når det gjelder hva slags type støy som er mest forstyrrende for nattesøvnen spriker resultatene mellom ulike land. Det virker imidlertid som folk får mer søvnproblemer av flystøy enn av vegtrafikkstøy når det først finnes flystøy om natten.

Prestasjoner

Studier av søvnforstyrrelser ser også ofte på redusert prestasjonsnivå på grunn av støy. Det er en klar sammenheng mellom støynivå og distraksjoner. Videre ser man at forutsigbarhet og kontroll over støysituasjonen spiller en signifikant rolle for hvor distraheret man blir.

Hvis man ser på ulike personlighetstyper viser det seg at type A-personligheter ikke lar seg forstyrre av støyen når de skal gjennomføre komplekse oppgaver, mens folk som har en type B-personlighet blir forstyrret. Også støysensitivitet fører til at man presterer dårligere på oppgaver i eksperimentsituasjoner.

Sensitivitet

De studiene som har sett på hvordan støysensitivitet henger sammen med ulike bakgrunnsvariabler viser at man blir mer ømfintlig jo eldre man blir. Dette kan henge sammen med at graden av sensitivitet øker når man har nedsatt hørsel.

I de tilfellene hvor man har sett på hvordan sensitivitet til støy varierer med personlighetsvariable, finner man at støysensitivitet er korrelert med generell sensitivitet til andre stimuli og at det er høyt korrelert med psykiske lidelser.

Vibrasjoner

Det er gjort få studier av menneskers opplevelse av vibrasjoner.

Når man blir utsatt for støy og vibrasjoner i kombinasjon blir man selvsagt mer plaget enn om man bare blir utsatt for støy alene. Hvorvidt opplevelsen av selve støyen blir mer negativ når den suppleres med vibrasjoner er imidlertid uklart. Det virker imidlertid som det finnes en viss samspillseffekt mellom støy og vibrasjoner, akkurat som det finnes for andre miljøulemper.

I likhet med støy virker det som de middelaldrende klager mer over vibrasjoner enn de aller yngste og de eldste, og at kvinner er litt mer sensitive enn menn. Kvaliteten på nattesøvnen blir også forverret når man blir utsatt for vibrasjoner i tillegg til støy.